

Nr 202.

Av herr Ljung m. fl., om ökat understöd åt lantmannaskolor och lanthushållsskolor.

Utöver de ordinarie förslagsanslag, som riksdagen anvisat till understöd åt folkhögskolor, lantmannaskolor och lanthushållsskolor, ha från och med år 1919 beviljats särskilda anslag för beredande av ökat understöd åt sagda skolor. Alltsedan läsåret 1923/1924 har detta understöd utgått med högst 10 procent av skola eljest enligt gällande bestämmelser tillkommande understöd av statsmedel, anslag till ålderstillägg samt dyrtidstillägg åt lärarepersonalen och bidrag till vikariatsersättning icke inberäknat. Även i årets statsverksproposition föreslår Kungl. Maj:ts riksdagen att anvisa medel till ökat understöd åt ifrågavarande skolor att utgå med samma belopp och efter samma grunder som under närmast föregående år.

Det av riksdagen fastställda procenttalet för det ökade understödet till ovannämnda skolor har under varje år varit lika för de olika skoltyperna och, som nämnts, under senare år bestämts till 10. Emellertid har en väsentlig olikhet ifråga om å ena sida folkhögskolornas samt å andra sidan lantman- och lanthushållsskolornas möjlighet att erhålla sådant understöd förefunnits. Folkhögskolorna hava sålunda utan särskild i detalj gående prövning av deras behov erhållit 10 procent ökning av det till själva skolverksamheten utgående ordinarie anslaget. För lantman- och lanthushållsskolorna har det ökade understödet däremot beviljats, först sedan vederbörande skola genom ansökan åtföljande räkenskapssammandrag för det läsår, ansökan gällt, styrkt, att en förlust å skolverksamheten, motsvarande minst det sökta beloppet, uppstått under året. Denna olikhet i grunderna för beviljande av ifrågavarande understöd skulle, därest Kungl. Maj:ts förslag under åttonde huvudtiteln, punkt 235, och nionde huvudtiteln, punkterna 20 och 21, oförändrade bifallas av riksdagen, kvarstå även under nästkommande budgetår.

Sedd från rent statsfinansiell synpunkt kan den hittills vid beviljandet av ökat understöd till lantman- och lanthushållsskolor tillämpade och av departementschefen i årets statsverksproposition angivna grundsatsen, att dylikt understöd skall »utgå först efter en på företedd redogörelse över skolans inkomster och utgifter grundad noggrann prövning av behovet av ökat understöd», måhända anses riktig. Men från andra utgångspunkter kunna tungt vägande skäl anföras mot en sådan anordning. Ifrågavarande skolor äro för bestridande av sina utgifter hänvisade till inkomster icke

blott från staten utan också från orten. Där ortsbidragen äro relativt stora, blir självfallet möjligheten att erhålla ökat understöd under ovan angivna förutsättning mindre. En ökad offervillighet för en viss skola från ortsmyndigheter, såsom landsting, hushållningssällskap eller kommuner, leder sålunda till — icke, som man borde ha anledning vänta, ett motsvarande ökat stöd från statens sida — utan i stället till att statens understöd blir mindre. En sådan anordning kan icke gärna från principiell synpunkt anses riktig och lämplig.

Vidare är det påtagligt, att det måste vara förenat med betydande svårigheter för vederbörande myndigheter att verkställa den föreskrivna noggranna prövningen av olika skolors behov av ökat understöd. Förhållandena vid våra lantmanna- och lanthushållsskolor äro i hög grad skiftande med hänsyn till lokaler, ortsbidrag, utgifter för olika ändamål o. s. v. Att avgöra om en viss utgiftspost, t. ex. för större byggnadsreparation, inköp av inventarier till relativt stort belopp eller dylikt, skall få inräknas bland årets förberäkning av ökat understöd godkända utgiftsposter kan tydligen ofta vara nog så vanskligt. Och dessa svårigheter ökas ytterligare därigenom, att vid förenade folkhög- och lantmannaskolor många utgifter, t. ex. för byggnadsunderhåll, bränsle och lyse m. m., äro gemensamma och skola fördelas på de olika skolorna. Den omständigheten, att blott den under året uppkomna förlusten, men icke från föregående år kvarstående sådan, får tagas i betraktande vid prövningen av behovet av ökat understöd, är också ägnad att motverka den strävan att efter hand förbättra skolornas ekonomi, som det borde vara angeläget att främja.

På grund av ovan nämnda omständigheter synes det vara påtagligt, att övervägande skäl tala för att det ökade understödet till lantmanna- och lanthushållsskolorna får utgå efter samma grunder, som hittills tillämpats för folkhögskolorna. Om det allmänna behovet av dessa 10 procent i ökat understöd torde ingen tvekan behöva råda. De för utredning av frågan om ordnande av den lägre lantbruksundervisningen tillkallade sakkunniga hava i sitt betänkande, efter inhämtande av skolornas yttranden angående bland annat de nuvarande grunderna för statsunderstödet, föreslagit, att det ökade understödet skulle inarbetas i de ordinarie anslagen och sålunda utgå med samma belopp till alla skolor med samma kurser. För flertalet kurser föreslås därutöver någon höjning av anslagen. Lantbruksstyrelsen har i sitt yttrande över utredningens betänkande och förslag anslutit sig till vad som i nämnda avseende föreslagits. Därjämte har lantbruksstyrelsen, bland annat under hänvisning till skolstyrelsernas yttranden över kommittébetänkandet, för den ojämförligt viktigaste av lantmannaskolans kurser, huvudkursen, föreslagit en ytterligare höjning av det ordinarie anslaget upp till 9,000 kronor.

Till stöd för den här föreslagna ändringen torde också kunna anföras, att folkhögskolorna samt lantmanna- och lanthushållsskolorna vid beviljandet av ifrågakvarande anslag böra behandlas lika. Någon rimlig anled-

ning, varför de båda sistnämnda skolyperna i fråga om möjligheten att erhålla ökat understöd skola vara ogynnsammare ställda än den förstnämnda, lär icke kunna påvisas.

Därest de av oss ovan förordade grunderna för beviljande av ökat understöd till lantmannaskolor och lanthushållsskolor av riksdagen godtagas, lära de av Kungl. Maj:t för ändamålet begärda anslagen bliva otillräckliga. Enligt i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln, punkt 20, anfört yttrande av lantbruksstyrelsen skulle den ordinarie anslagssumma, varå ökat understöd till lantmannaskolorna får beräknas, uppgå till cirka 350,000 kronor och således ett belopp av 35,000 kronor vara erforderligt för ändamålet. För lanthushållsskolorna utgöra motsvarande summor 210,000 och 21,000 kronor. Under sådana förhållanden synes en ökning av ifrågavarande extra förslagsanslag till 35,000, respektive 21,000 kronor böra ske.

Med stöd av det ovan anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte för budgetåret 1931/1932 såsom extra förslagsanslag bevilja

dels för beredande av ökat understöd åt lantmannaskolor för läsåret 1930/1931 kronor 35,000,

dels för beredande av ökat understöd åt lanthushållsskolor för samma läsår ... kronor 21,000,

att i båda fallen utgå med 10 procent av skolorna eljest enligt gällande bestämmelser tillkommande understöd av statsmedel, anslag till ålderstillägg, särskilt dyrtidstillägg till lärarpersonalen och bidrag till vikariatsersättning icke inräknat, samt oberoende av huruvida inom orten tillskjutes däremot helt eller delvis svarande belopp.

Stockholm den 22 januari 1931.

Erik W. Ljung.

Fabian Lilliecreutz.

P. S. Hedlund

i Häste.

Oscar Osberg.

Anders Norsell.

P. Persson,

Trången.

